

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Doktori Iskola vezetője
Prof. Dr. Jakab Éva Rozália DSc egyetemi tanár, az MTA doktora

Az Alkotmánybíróság dogmatikai elhelyezkedésének dilemmái és kontrollfunkciói

Doktori értekezés tézise

dr. Ouk Varinic

Témavezető:

Prof. Dr. habil. Tóth J. Zoltán
tanszékvezető egyetemi tanár
Jogelméleti Tanszék

Budapest

2024

Tartalom

1. A kitűzött kutatás felvázolása	3
2. Elemzési módszerek, a kutatás módszertana.....	8
3. A kutatás összegzése, új tudományos eredményeinek tézisszerű összefoglalása	9
4. A tudományos eredmények összefoglalása – a doktori értekezés hipotézisei	15
A szerző megjelent publikációi.....	20

1. A kitűzött kutatás felvázolása

A doktori értekezés témaválasztását egyrészt korábbi kutatási eredményeim indokolják, másrészt a témához való személyes és szakmai kötődésem is megalapozza. A dolgozatban megfogalmazott céljom, hogy a tudományos életben eddig be nem mutatott aspektusból elhelyezem el az alkotmánybíráskodást a hatalommegosztás rendszerében, amihez elengedhetetlen, hogy jelen tudományos mű kapcsolódási pontokat tárjon fel az alkotmánybíráskodás intézménye és a hatalommegosztás elmélete és gyakorlata között. A doktori értekezés címének megfelelően a dolgozatban vizsgálni fogom az alkotmánybíráskodást mind a jogalkotás, mind a jogalkalmazás vonatkozásában. A dolgozat fő hipotézise, hogy az alkotmánybíráskodás hatalmi ágakban történő dogmatikai elhelyezkedése szempontjából negatív bírói hatalom (amely terminus technicust eddig még a tudományos közösség egyetlen tudományos műben, állásfoglalásban sem alkalmazta), így az eddig be nem mutatott aspektus tekintetében a dolgozatban igazolni kívánom, hogy az alkotmánybíráskodás a kelsen-i negatív jogalkotás mellett nem tekinthető hagyományosan a bírói hatalom részének, hanem kívülről kapcsolódik be a jogalkalmazási folyamatokba.

A dolgozatban a tematikai egységek közötti kohézióra kívánom helyezni a hangsúlyt, így az értekezésnek az is a célja, hogy a fejezetek között egységes logikai láncolat és tematikai kötődés alakuljon ki. A kapcsolódási pontokon keresztül kívánom kibontani a dolgozat által vizsgált témakörök tartalmát, illetve az alkotmánybíráskodásnak a hatalommegosztás rendszerében elhelyezkedő hatásköri katalógusát különös tekintettel az alkotmányjogi panaszokra és a bírói kezdeményezésekre. A dolgozat fő irányvonala elméleti alapozással indul, amely – az általam feltett hipotézis alapján, miszerint negatív bírói hatalom az alkotmánybíráskodás – bemutatja, hogy az alkotmánybíráskodás a hatalmi ágak koordináta-rendszerében hol helyezkedik el.

Az alkotmánybíráskodás társadalomban betöltött szerepe miatt kiemelkedő jelentőséggel bír, így az alkotmánybíráskodás dogmatikai elhelyezkedése a hatalmi ágak klasszikus rendszerében a jogirodalom olyan – mindig is – visszatérő aktuális kérdése, amellyel érdemes foglalkozni. Mindehhez javasolt megvizsgálni e szerv sajátosságait, aktuális tendenciáit. A téma megközelítése – interdiszciplináris jellegének megfelelően – részben az államelméleti, részben az alkotmányjogi viták egyik központi tárgyköre.

Ennek fényében elsődlegesen a hatalommegosztás témaköre kerül a vizsgálat fókuszpontjába. Köztudott, hogy a hatalommegosztás elve alapjaiban hatja át a demokratikus államok alapvető államszervezeti berendezkedését. Bemutatom mind hazai, mind nemzetközi

vonatkozásban, hogy hogyan viszonyul egymáshoz a klasszikus hatalmi triász (végrehajtó, törvényhozó és igazságszolgáltató hatalmi funkció). Ezt követően a vizsgálat tárgyává teszem a hatalommegosztási tényezőket, amelyek szorosan kapcsolódnak a kutatási témám problémaköréhez.

A hatalommegosztás tartalmi módosulásai figyelhetők meg az elmúlt években, így a szakzsargon a három hatalmi ág elválasztása mellett új hatalommegosztási tényezőket is megemlít, amelyek a hatalommal visszaélés gátjaiként is szolgálhatnak. Itt nevezhető meg az alkotmányozó hatalom, az államfő, az önkormányzatok, az ügyészség, az ellenzék (mint a végrehajtás ellensúlya), a második kamarák és egyéb társadalmi tényezők (sajtó), továbbá a kutatási témám szempontjából releváns alkotmánybíróság (természetesen csak erős jogkörű alkotmánybíróság esetén), valamint a közvetett és közvetlen demokrácia (néprészvétel) eszközei is.

Ezt követően a dolgozat fő célkitűzése az alapvető fogalmak kibontása, amely során bemutatom az alkotmány és az alkotmányosság fogalmát. Az alkotmány fogalma formális értelemben olyan jelentéstartalommal bír, amely a jogszabályt foglalja magában, és ezen jogszabály a normarendszerek piramisának csúcsán található. Az alkotmányosság pedig az alkotmány elválaszthatatlan elemét képezi. Ezt követően a témához relevánsan kapcsolódó jogállamiság tartalmi kritériumaira is kitér a dolgozat, ugyanis a modern alkotmánybíráskodás feltételezi az emberi jogok védelmét.

Az előbb ismertetett témakörök alapos vizsgálata után a dolgozat érdemi részében pedig bemutatom a jogalkotás, a jogalkalmazás és az alkotmánybíráskodás kapcsolatát. Itt említhető meg az alapjogvédelem kollektív és egyéni jellege. Itt veszem górcső alá az alkotmányjogi panasz intézményét mind hazai, mind nemzetközi (német) viszonylatban. A dolgozat ezen részében a – magyar alapjogvédelem rendszerét mindig is érintő – német hatásokat is bemutatom. Kiemelem, hogy a német hatások nyomon követhetőek a magyar alapjogvédelmi rendszerünkben, mégpedig oly módon, hogy a német alkotmánybíróság folyamatosan mintaként szolgált a saját Alkotmánybíróságunk számára. Ezért a disszertáció ezen részében mindkét alapjogvédelmi rendszert a vizsgálat tárgyává teszem, és hangsúlyos szerepet kap a német alapjogvédelmi rendszer bemutatása is.

A német kitekintést követően a dolgozat az alábbi tételmondatok kibontására törekszik: *alapvetően megállapítható, hogy az alkotmánybíróságok olyan kvázi jogalkotói szerepkört, de ezen belül is negatív jogalkotói szerepkört betöltő testületek, amelyek ellenpólusként szembe tudnak menni, meg tudják torpedózni az eredetileg felhatalmazott és a társadalom által megválasztott – primer – jogalkotási kompetenciával rendelkező testületek normáit, döntéseit.*

Ugyanakkor megítélésem szerint – ahogy azt a dolgozatban hangsúlyozom – a jogalkotás mellett az alkotmánybíráskodás jogalkalmazással való kapcsolatának vizsgálata is szükséges a valódi alkotmányjogi panasz tükrében. A 2012-es év jelentős változást hozott a hazai szabályozásban, ugyanis bevezették a valódi alkotmányjogi panasz jogintézményét. Az alkotmányozó hatalom megteremtette az Alkotmánybíróság hatáskörét az alaptörvény-ellenes bírói ítéletek megsemmisítésére, ugyanakkor számottevően szűkítette az utólagos normakontroll kezdeményezésének lehetőségét.

E körben elsődlegesen azt kell megvizsgálni, hogy a valódi alkotmányjogi panasz alkotmányjogilag hogyan rendezi át az addigi struktúrát, amelyben az Alkotmánybíróság az elmúlt bő két évtized során működött. A szakmai álláspont sosem volt egyöntetű abban a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróság bírói tevékenységet lát-e el, vagy sem. Ha magát az *alkotmánybíróság* kifejezést elemezzük, akkor a bíróság szó hallatán a laikus emberek számára nyilvánvalóan az lesz az első gondolat, hogy az Alkotmánybíróság hagyományos jogalkalmazói tevékenységet lát el az alkotmány, nevezetesen az Alaptörvény viszonylatában. Természetesen az Alkotmánybíráskodás funkcióját nem is a szó etimológiai értelmében kell vizsgálni, mert akkor kettős eredményre jutunk. A dolgozat vonatkozó fejezeteiben ezt az érdekes és mélyreható kérdéskört kívánom körüljárni, valamint – ahogy azt a bevezető rész első soraiban is kiemeltem –, további szándékom, hogy az Alkotmánybíróságot a tudományos életben eddig be nem mutatott aspektus tekintetében helyezem el, így célom, hogy igazoljam az Alkotmánybíróság negatív bírói hatalom jellegét, amely a dolgozat – egyik – nívumát adja.

Értekezésem nem csupán a valódi alkotmányjogi panasz jogintézményének és a vele kapcsolatos hatalommegosztási elhatárolásoknak a bemutatására fókuszál, hanem – mint ahogy azt többször is hangsúlyosan kiemeltem – a jelen tudományos mű egyik elsődleges célja a kapcsolódási pontok, a logikai kontextusok keresése és tartalmuk kibontása. Az alkotmányjogi panasz (hatékony/nem hatékony) jogorvoslati jellegének feltárására is vállalkozom. A jogintézmény jellegének jogi elemzése során is próbálok az általam kialakított hipotézist igazolni. A disszertációm megalkotása során és azt megelőzően is határozottan arra a következtetésre jutottam, hogy a joggyakorlat sokszor fogalmi zavarral operál, amely fogalomzavart a dolgozat fel kívánja oldani oly módon, hogy alapvető fogalmakat tisztáz. Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellegének megítélése nem egyértelmű. A köztudatban sokszor úgy jelenik meg az alkotmányjogi panasz, mint egyfajta jogsérelmet orvosló eszköz. Ez a megítélés abból fakad, hogy egyes szerzők az Alkotmánybíróságot a bírói hatalom terébe helyezik, ezzel azt az álláspontot hangsúlyozva, hogy az Alkotmánybíróság a bírói hatalom része. A disszertáció e fejezetének gondolatai egy átfogó problémafelvetésnek, ha úgy tetszik,

vitaindítónak tekinthetők az Alkotmánybíróság hatalommegosztásban betöltött funkciója tekintetében. Ebben a kulcsfontosságú kérdésben elsődlegesen ki kívánom emelni, hogy nincs végleges álláspont abban, hogy az alkotmányjogi panasz jogorvoslatnak tekinthető-e, vagy sem, másrészt amennyiben igen, hatékony jogorvoslat-e. Úgy vélem, komoly érvek szólnak amellett, hogy az alkotmányjogi panasz hatékony jogorvoslat.

A disszertáció ezen részében ezt a témakört kívánom részletesen, a saját magam által feltett kérdésekre adható igazolt vagy hipotetikus válaszokkal körüljárni. Többek között azt vizsgálom, hogy jogorvoslatnak minősül-e az alkotmányjogi panasz. Az alkotmányjogi panasz természetesen egy jogorvoslat, de nem perorvoslat, tehát dogmatikailag megkülönböztethető a bírósági szervezeten belül igénybe vett perorvoslatoktól. A jogorvoslatok között nemcsak bírósági perorvoslatok találhatók, hanem vannak egyéb jogorvoslatok is, mint például a választási ügyekben benyújtható kifogás vagy a közigazgatási hatósági döntésekkel szemben benyújtott fellebbezés, de természetesen idesorolható az alkotmányjogi kérdésekben benyújtható alkotmányjogi panasz is. A témakörrel kapcsolatban alapvető kérdésként merül fel, hogy az alapjogok jogoknak minősülnek-e. Megítélésem szerint igen, jogoknak minősülnek, ugyanakkor erősebb jogok bármelyiknél is. A dolgozatban az alapjogok társadalomban betöltött szerepét is teljeskörűen vizsgálom.

A dolgozat további fejezete a valódi alkotmányjogi panasz jogintézményével kapcsolatos alkotmánybírósági gyakorlatról ad áttekintést, ezért a vizsgálat tárgyává teszem főként a közigazgatási bírósági döntéseket érintő alkotmányjogi panaszokat, valamint az alkotmánybírósági határozatokat. Jelen jogterület kiválasztását személyes és tudományos indíttatásom mellett a munkám is indokolja, így célszerűnek látom, hogy e témát is körüljárjam tudományos nézőpontból. Ügyvédként a mindennapok során leginkább ezzel a területtel találkozom. Álláspontom szerint – visszavezetve az alapjogok jogi megítélésének problematikájára – a konkrét jogsérelem és a konkrét alapjogi sérelem közti különbséget úgy lehet megérteni, ha konkrét ügyeken keresztül mutatom be, hogy mi az alapjogi relevancia. Az alapjogi relevancia mennyiben minősül jognak. Az általam kiemeltnek ítélt jogesetekkel szeretném elemezni a témát tudományos nézőpontból. A tudományos elemzés engem is előrébb visz azzal, hogy a saját ügyeimet mindig megpróbáljam alapjogi szempontból is értékelni.

Egy alaposan kidolgozott tudományos mű az adott jogterületen túlmenően más jogterületre is betekintést nyújt. Így a disszertáció a polgári és a büntető ügyeket érintő jogelméleti és gyakorlati kérdések vizsgálatára is kitér. A disszertáció ezen része az alapjogok szerepét vizsgálja a magánjogi jogviszonyokban. Ezen belül is az alapvető jogok horizontális hatályának áttekintő értékelésére vállalkozom, vagyis arra a kérdésre keresem a választ, hogy

az Alaptörvény hatálybalépése óta az Alkotmánybíróság milyen szerepet kapott, és milyen szerepet vállalt magára az alapvető jogok (magánjogi) horizontális érvényesítése körében. A horizontális hatály vitája megítélésem szerint fontos kutatási terület, mivel befolyásolja a jogrendszer egészét. Ennek a vitának az elemzése segíthet mélyebben megérteni a jogrendszer működését és fejlődését Magyarországon, valamint a kutatási témámhoz tartozó rendes jogok és alapjogok kapcsolódását.

Az alkotmányos büntetőjog vonatkozásában pedig az alapvető jogelméleti fogalmak kibontását követően azt mutatja be a dolgozat, hogy a büntetőjogi ítélkezési gyakorlat hogyan viszonyul az alapjogokhoz. Itt visszautalok a disszertáció központi kérdéskörére, vagyis arra, hogy hol húzható meg a határ a rendes bírászkodás és az alapjogi bírászkodás között. Kinek mi a konkrét feladata ebben a koordináta-rendszerben, mi a konkrét kapcsolat az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok között. Az alkotmányos büntetőjog és a tisztességes büntetőeljárás alapfogalmainak a kibontása után a büntetőjogi ítélkezési gyakorlat alapjogi vonatkozásában a dolgozat a bírói attitűddel kapcsolatos szociológiai analitikus vizsgálatot is végez. Ebben a részben azt fogom hangsúlyosan vizsgálni, hogy az alapjogok megítélése, szerepköre hogyan realizálódik a bírók gondolkodásmódjában. Milyen attitűdök jellemzik a bírakat az alapjogok tekintetében? Alapvető tézisem, hogy az ítélkezési gyakorlatban a praktikussági szempontok alkalmazandók az alapelvekkel szemben. Mennyiben igazolható, hogy a jogalkalmazók gyakrabban részesítik előnyben a nem túl komplikált megoldásokat, mint hogy az alapjogok képlékeny talajára tévedjenek, és mennyiben van kapcsolódási pont a valódi alkotmányjogi panaszok megalapozottsága és a bírói attitűd között?

A szociológiai elemzést követően továbbá jelen rész az EJEK jogesetein keresztül bemutatja, hogy hogyan sérülhet a tisztességes eljárás elve. Több olyan jogesetet mutatok be, amelyek tekintetében kibontható a tisztességes eljárás és részjogosítványainak megsértése. Köztudott, hogy az EJEK gyakorlata fontos szerepet játszik a büntetőjog területén, garantálva azt, hogy a büntetőeljárások során az emberi jogokat tiszteletben tartásuk, így elengedhetetlennek tartom, hogy a dolgozat kitérjen az EJEK következetes gyakorlatára is az emberi jogok és alapjogok tükrében.

A hatalommegosztás koordináta-rendszere szempontjából a dolgozat a bírói kezdeményezés szerepére is fókuszál. A kapcsolódási pont ebben a fejezetben annak a kérdéskörnek a vizsgálata, hogy a rendes bíróságok működésében milyen mértékben kap szerepet a bírói kezdeményezés intézménye. E jogintézmény határmezsgyét képez az alkotmánybírászkodás, a jogalkotás és a jogalkalmazás között, mivel a bírónak, aki a bírói hatalom részét képezi, a jogalkalmazási tevékenysége során lehetősége van a konkrét

alkalmazandó norma alaptörvénykonform mivoltának ellenőrzését kezdeményezni. Ez egy normakontroll eljárás, amely inkább kapcsolódik a törvényhozáshoz. Ahhoz, hogy ezt a jogintézményt teljes egészében átlássuk, elengedhetetlennek tartom, hogy az Alaptörvény hatálybalépése előtti időszakot is górcső alá vegyem. A vállalás megkívánja, hogy a továbbiakban a hatályos szabályozást elemezzem, így tisztázva a jogintézmény jellemzőit. E körben fontos kitérni azokra a tárgyakra, amelyek jól körülhatárolják a jogintézményt. A bírói kezdeményezéshez több aspektusból is kapcsolódik a bírói jogértelmezés kérdésköre. Ezen kérdések tisztázása után szeretnék a jogalkalmazási gyakorlatban felmerülő problémás kérdéskörökre kitérni, amelyek a kutatásom sarokkövét jelentik. A bírói kezdeményezés intézményét is a vizsgálatom tárgyává teszem, és a jogintézményen keresztül vizsgálom a két szervtípus (rendes bíróságok és az Alkotmánybíróság) kapcsolatát.

A dolgozat részfejezetében más országok alkotmányjogi kultúráját is bemutatni szándékozom, hiszen ahogy minden jogi szabályozásra, így a hazai szabályozásra is hatással voltak és vannak a külföldi példák. A fejezet egyrészt a jogintézmény bemutatására fókuszál, másrészt arra is vállalkozom, hogy a gyakorlatban felmerülő problémákat ismertessem, amikor a bírói kezdeményezés intézményét elemzem.

A dolgozat megírása során folyamatosan igyekszem visszautalni a már leírtakra, vagy előre jelezni, hogy a dolgozat a következőkben milyen témaköröket von a tudományos vizsgálódása körébe, ezzel is igazolva, hogy jelen disszertáció célja a tudományos nézőpontú kapcsolódási pontok keresése.

2. Elemzési módszerek, a kutatás módszertana

Az Alkotmánybíróság hatalmi ágakban történő dogmatikai elhelyezkedésének szerepével, továbbá az alkotmányjogi panaszokkal és bírói kezdeményezéssel kapcsolatos kutatásaimat 2016 óta végzem. A lassan tízéves kutatásaim során mind az elmélet-, mind a gyakorlatorientált kutatási módszerek alkalmazását igénybe vettem, a disszertáció megírása során pedig igyekeztem teljeskörűen feldolgozni a rendelkezésre álló szakirodalmat.

Köztudott, hogy a szakirodalomban a kutatási módszerek két altípusával találkozhatunk. Beszélhetünk egyrészt mennyiségi (kvantitatív), másrészt minőségi (kvalitatív) kutatási módszerről. Fontosnak tartom kiemelni, hogy egyik módszer alkalmazását sem zártam ki a kutatás során, azonban a kvalitatív kérdésfeltevések hangsúlyosabb szerepet töltenek be a dolgozat egészében. Tehát arra törekedtem, hogy egy vizsgált jelenséget vagy témát mélyebben

megértsek. A témák vizsgálata kapcsán gyakran a saját tapasztalataimra fókuszáltam, és próbáltam a problematikus tárgyköröket adott szempontrendszer – az általam megfogalmazott hipotézisesek – figyelembevételével elemezni.

Tehát a dolgozat fő célja az adatfeldolgozás mellett egy olyan kutatási eljárás kimunkálása volt, amellyel a bonyolultabb és mélyebb összefüggések megfigyelésére is képes lehettem. Specifikus helyzeteket vettem górcső alá – innen is ered a „minőségi” elnevezés. Megpróbáltam szemléltetni a kutatás miértjeit, így a befogadó megismerheti a jelenség mélységeit, könnyebben azonosul a kutatás relevanciájával. A kvalitatív kutatási módszeren belül a tartalomelemzés is fontos szerepet kapott a dolgozatban, ezenfelül pedig a primer és szekunder adatgyűjtés módszere segítségével is próbáltam a disszertációm színvonalát emelni.

A dolgozatban bemutatott jogeseteken keresztül pedig kísérletet tettem arra, hogy egy adott jogi fogalom, jogintézmény jogi jellegét és jelentőségét leszűrjem. Az elméleti elemzés mellett a kutatás gyakorlati részére is hangsúlyt helyeztem a dolgozatban, így a gyakorlatorientált megközelítés is fontos részét képezte a kutatási módszereimnek.

3. A kutatás összegzése, új tudományos eredményeinek tézisszerű összefoglalása

A disszertációban sikerrel igazoltam és alátámasztottam a bevezető részben felvetett hipotéziseket, ami alapján konklúzióként a következőket kívánom lefektetni. Mint ahogy a bevezető részben is kiemelttem, a dolgozatban azt a célt tűztem ki magam elé, hogy kapcsolódási pontokat keressek, emellett a joggyakorlatban és a tudományos életben is felmerülő fogalmi zavarokat tisztázzam.

A dolgozat első fejezete az Alkotmánybíróságnak a hatalmi ágak koordináta-rendszerében történő elhelyezésére vállalkozott. E körben foglalkozott a hatalommegosztás témakörével, amely megítélésem szerint a kutatásom nélkülözhetetlen eleme. A jogirodalomban és a joggyakorlatban is folyamatos jelleggel felmerülő kérdés, hogy az Alkotmánybíróság a hatásköreinek gyakorlása során milyen helyet foglal el a hatalommegosztás rendszerében. Álláspontom szerint az Alkotmánybíróság dogmatikai elhelyezését a hatalommegosztás koordináta-rendszerében különböző szempontok szerint tehetjük meg. A kontinentális modell sajátosságaként a rendes bíróságoktól szervezetenként elkülönülő szervről van szó, de ha a kormányzati hatalom relációjában vizsgáljuk, akkor a szakirodalom a tág értelemben vett igazságszolgáltatás halmazába helyezi mint a kormányzati hatalom ellensúlyát.

A dolgozatban is hangsúlyosan kiemeltem, hogy minden állásponttal szemben felsorakoztathatók ellenérvek. Minden következtetés, megállapítás bizonyos relációban igazolható, de egységes álláspont nem alakulhat ki. Az Alkotmánybíróságról nem lehet azt állítani, hogy kifejezetten a bírói hatalomhoz tartozik, ugyanakkor azt sem lehet kijelenteni róla, hogy kifejezetten csak negatív jogalkotó, ahogy azt Kelsen állítja, és nem lehet azt mondani, hogy elkülönül a többi hatalmi ágtól, hiszen az alkotmánybírókat a képviselők választják, a képviselőket pedig a nép. Ebben a relációban az Alkotmánybíróság tehát rendelkezik demokratikus legitimációval. A népszuverenitás elvéből következik, hogy minden visszavezethető a népre, minden közhatalmi aktus közvetve vagy közvetlenül az emberek akaratából származik. Az Alaptörvény rögzíti, hogy a Magyar Köztársaságban minden hatalom a népé, amely a népszuverenitást választott képviselői útján, valamint közvetlenül (népszavazás útján) gyakorolja. Ez a tételmondat az Alaptörvény egyik kitüntetett erkölcsi és politikai elve. Ebben a megközelítésben az Alkotmánybíróság legitimitása a tág értelemben vett kormányzati hatalomtól, azon belül is a törvényhozó szervtől származik, mégis az e szerv által meghozott jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja felül. Megítélésem szerint alapvető kérdés, hogy mi alapján van kompetenciája az alkotmánybíróságoknak, hogy vizsgálják a jogszabályok és bírói döntések alkotmányosságát, miközben legitimitásuk kétszeresen, közvetve a néptől, közvetlenül pedig a kormányzati hatalomtól ered.

A válasz – álláspontom szerint – a bírói függetlenségben keresendő. A bírói függetlenség elve kétségtelenül egy olyan ismérv, amely mind a rendes bíróságok, mind az Alkotmánybíróság esetén kimutatható. Az alkotmánybírók tisztségük elnyerése után függetlenednek attól a szervtől, amelytől megbízatásukat kapták. Ügyrendjüket maguk határozzák meg, vagyis szervezetileg függetlenek a törvényhozástól (tágabb értelemben vett kormányzati hatalomtól), azonban eljárásuk során gyakran kerülnek hatásköri összeütközésekbe a törvényhozással, tehát nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy az Alkotmánybíróság a törvényhozás felett áll.

Megállapítható, hogy a kérdésre nincs egzakt válasz. Erre a kérdéskörre nem lehet igennel vagy nemmel válaszolni. Az Alkotmánybíróság dogmatikai elhelyezkedése a hatalmi ágak rendszerében ennél jóval komplexebb probléma.

A hatalmi ágak elválasztásában elfoglalt pozíció kérdéskörénél nem is az intézmény helyét kell megvizsgálni. Az Alkotmánybíróság funkciói, ahogy általában az életviszonyok, változtak az elmúlt években. A disszertáció sarokpontjaiként a következő tételmondatok fektethetők le: *az Alkotmánybíróságot kifejezetten a törvényhozáshoz köti a normakontroll, ahol a jogszabályok alkotmányosságát vizsgálja felül. Ebben az esetben az Alkotmánybíróság*

negatívan kapcsolódik be a jogalkotási folyamatokba. Kioperálja a jogrendszerből azokat a jogszabályokat, amelyek alaptörvény-ellenesek. Ebben a relációban negatív törvényhozó, de a joggyakorlatban előfordul az is, hogy pozitívan alkot jogot.

A fentiekben kifejtettek fényében kijelenthető, hogy – tevékenységének hatásait tekintve – betölt ahhoz hasonló funkciókat, amelyet a törvényhozás is, de mégsem lehet azt mondani, hogy törvényhozó vagy szupertörvényhozó hatalom lenne. Az Alkotmánybíróság egy olyan szerv, amely nemcsak a jogszabályok alkotmányosságát tudja megvizsgálni, hanem a bírói döntéseket is. Ennek alátámasztására a dolgozat hangsúlyos részében bemutattam a jogalkotás, a jogalkalmazás és alkotmánybíráskodás kapcsolatát. Mint ahogy az a disszertáció szerkezetéből is megmutatkozik, a dolgozatban az alkotmányjogi panaszt több aspektusból is górcső alá vettem. A dolgozat kitért a német hatások bemutatására, és több helyen hangsúlyoztam a német jogrendszer és jogi gondolkodás hatásait a jogi értékrendünkre. Így a dolgozat nagy hangsúlyt helyezett a német alapjogvédelem és a német alkotmánybíráskodás jellemzőinek bemutatására, ugyanis előszeretettel vettük át azokat a hagyományos szabályozási struktúrákat, amelyekre a német jogrend alapvetően épül. Ily módon konstataálható az a tény, hogy a német alkotmánybíróságra vonatkozó jogi szabályozás és joggyakorlat mintája kiemelt jelentőségűnek minősül a magyar alkotmánybírói gyakorlat tükrében. A dolgozat is bizonyította, hogy a magyar alapjogvédelem rendszerére a német jog jelentős hatást gyakorolt.

A következő fejezetekben arra a következtetésre jutottam, hogy az Alkotmánybíróság egy olyan szerv, amely nemcsak a jogszabályok alkotmányosságát tudja megvizsgálni, hanem a bírói döntéseket is. A régi és az új, „valódi” alkotmányjogi panasz esetén az Alkotmánybíróság az egyedi ügyre (jogvitára) van kihatással, tehát az Alkotmánybíróságnak ez a funkciója mindenképpen a bíráskodás tereumába tartozik. Vannak olyan tudományos álláspontok, amelyek szerint az Alkotmánybíróság 2012 óta döntően a bíráskodó hatalmi ág tevékenységébe tartozó feladatokat lát el, és kvázi negyedik szint a jogorvoslati fórum rendszerében. Az Alkotmánybíróságnak 2012 előtt nem volt erre ilyen mértékű kompetenciája, hiszen a valódi alkotmányjogi panaszt csak 2012-ben vezették be. Ugyanakkor, ahogy arra a dolgozat is kitért, az Alkotmánybíróság funkcióit vizsgálva megállapítható, hogy nem rendes bírói tevékenységet lát el, de mindenképpen befolyásolja (kívülről, a bírói szervezetrendszeren túl) a bírói hatalmi ágat, hiszen azokat a jogerős bírói döntéseket (vagy a bírói döntések alapjául szolgáló jogszabályi rendelkezéseket), amelyek alaptörvény-ellenesek, megsemmisíti; nem tartozik a tevékenysége a bírói hatalomhoz, annak legfeljebb csak korlátozója lehet. Megítélésem szerint ezért nevezhető az Alkotmánybíróság negatív bírói hatalomnak, amely kifejezés kutatásaim szerint eddig még egyetlen, más kutatótól származó

korábbi tudományos publikációban sem került rögzítésre. Így jelen disszertáció nívó jellege ebben a tekintetben is igazolható.

Az Alkotmánybíróság dogmatikai elhelyezkedésével kapcsolatos dilemmák vezettek arra, hogy még jobban elmélyedjek a (valódi) alkotmányjogi panasz vizsgálatában. A jogelmélet az Alkotmánybíróságnak a hatalmi ágakhoz való viszonyulása kapcsán sokszor fogalmi zavarral küzd, és hasonló helyzet mutatkozik meg a joggyakorlatban is. Legtöbb esetben zavaros a szakma előtt, hogy a valódi alkotmányjogi panasz pontosan milyen funkciót tölt be a jogrendünkben. Ezért is tartottam indokoltnak, hogy a dolgozat foglalkozzon az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellegével (hangsúlyozva az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok kapcsolatrendszerét). Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellege tekintetében elmondható, hogy természetesen jogorvoslatnak minősül, azonban nem perorvoslat, tehát dogmatikailag megkülönböztethető a bírósági szervezeten belül igénybe vett perorvoslatoktól. Minden perorvoslat jogorvoslat, de nem minden jogorvoslat perorvoslat. A jogorvoslat absztrakt alkotmányjogi fogalmát nehéz definiálni. Klicsu László mutat rá, hogy van olyan álláspont az irodalomban, hogy a jogorvoslatához való jog kettős értéktartalommal bír: (1) egyrészt igényérvényesítési lehetőséget; (2) másrészt felülbírálatához való jogot jelent. A perorvoslatnak nem minősülő jogorvoslatok természetesen jogot orvosolnak, csak nem rendes, hanem rendkívüli jogorvoslatok. Alapvető kérdés, hogy vajon az alapjogok jogoknak minősülnek-e. Megítésem szerint igen, jogoknak minősülnek, sőt erősebb jogok a jogosultságok minden egyéb fajtájánál is. Az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellegének vizsgálatához segítségül hívtam az EJEB gyakorlatát. A dolgozat konkrét jogeseteken keresztül mutatta be, hogy milyen álláspontok rajzolódtak ki az alkotmányjogi panasz jogorvoslati jellegével kapcsolatban. A köztudatban sokszor úgy jelenik meg az alkotmányjogi panasz, mint egyfajta jogsérelmet orvosló eszköz. Ez a megítélés abból fakad, hogy egyes szerzők az Alkotmánybíróságot a bírói hatalom terébe helyezik, ezzel azt az álláspontot hangsúlyozva, hogy az Alkotmánybíróság a bírói hatalom része. A dolgozatban az EJEB jogeseteit vizsgálva igazolást nyert, hogy a 2018-as évet követően változások következtek be, amelyek keretében az EJEB megállapította, hogy amennyiben az indítványozó a Strasbourgi Bírósághoz kíván fordulni, és számára elérhető, vagyis számára rendelkezésre áll az alkotmányjogi panasz mint „kvázi” kimerítendő alap(jog)orvoslat, úgy azt kötelező igénybe venni, és csak ezt követően fordulhat az EJEB-hez. Tehát mindezek alapján levonható az a következtetés, hogy az Alkotmánybíróság alapjogvédelmi rendszerben betöltött szerepe az EJEB megítélése alapján hatékonynak minősül.

A dolgozat további fejezetei az alkotmányjogi panasz analitikus elemzésén túlmenően a valódi alkotmányjogi panasz jogintézményével kapcsolatos alkotmánybíróági gyakorlatról adtak áttekintést, így a dolgozat a vizsgálat tárgyává tette főként a közigazgatási bírói döntéseket érintő alkotmányjogi panaszokat, valamint az alkotmánybíróági határozatokat. A dolgozatban is hangsúlyoztam, hogy ügyvédként leginkább a közigazgatási jog területével találkozom, így elengedhetetlennek tartottam, hogy vizsgáljam a közigazgatási bírói döntéseket érintő alkotmányjogi panaszokat. Jelen fejezetben azt vizsgáltam, hogy mi történik akkor, ha egy hatósági eljárás nem tisztességes: akkor az ilyen eljárásban hozott döntést helybenhagyó bírósági ítélet fair mivolta is megkérdőjelezhető, illetve ezen bírósági ítélet alapjául szolgáló bírósági eljárás sem lehet tisztességes? Megítélésem szerint a közigazgatási hatóságok eljárásának fair mivolta kihat a közigazgatási perek fair mivoltára is.

Ahogy azt kiemeltem a dolgozat bevezető részében is, egy alaposan kidolgozott tudományos mű az adott jogterületen túlmenően más jogterületre is betekintést nyújt. Így a disszertáció a polgári ügyeket érintő jogelméleti és joggyakorlati kérdések vizsgálatára is kitért. A disszertáció ezen része az alapjogok szerepét vizsgálta a magánjogi jogviszonyokban. A horizontális hatály kérdése azért kényes téma a magyar jogban, mert jelentős részben a rendes bíróságok és az Alkotmánybíróság kapcsolatáról szóló vitává transzformálódik, amely a kutatási területem sarokpontját képezi. A klasszikus jogterületeken kívül a dolgozat természetesen az alkotmányos büntetőjog és a tisztességes büntetőeljárás értelmezési kereteit is a vizsgálata tárgyává tette. A dolgozat emellett kitért a rendes bíróságok hozzáállására az alapjogok vonatkozásában, így egyfajta szociológiai szemlélet is tükröződik benne, amely közelebb visz minket az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok viszonyrendszeréhez. Ebben a fejezetben azokra a megállapításokra jutottam, miszerint gyakran elmosódnak a határok a rendes bírászkodás és az alapjogi bírászkodás között, például, hogy melyik szervezetnek mi a konkrét feladata ebben a koordináta-rendszerben, és hogy mi a konkrét kapcsolat az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok között. Mivel nincs egységes álláspont, ezáltal az alapjogok alkalmazását illetően sem koherens a bírák nézetrendszere. A büntetőjogi bírák csekély része van azon az állásponton, hogy az alkotmányos alapjogokra akár önálló jogi érvként is lehet hivatkozni akár a tételes jogszabállyal szemben is, és közel egyharmaduk megerősítette azt az álláspontot, amely szerint a bíró a törvényi rendelkezések pontos betartásával eleget tesz az alkotmányossági követelményeknek. Ebből az következik, hogy a jogalkalmazás praktikus szempontjai sokszor előtérbe kerülnek az alapelvekkel szemben.

A dolgozat emellett a bírói kezdeményezés szerepére is fókuszált. A kapcsolódási pont ebben a fejezetben annak a kérdéskörnek a vizsgálata volt, hogy a rendes bíróságok

működésében milyen mértékben kap szerepet a bírói kezdeményezés intézménye. E jogintézmény határmezsgyét képez az alkotmánybíráskodás, a jogalkotás és a jogalkalmazás között abból adódóan, hogy a bírónak, aki a bírói hatalom részét képezi, a jogalkalmazási tevékenysége során lehetősége van a konkrét alkalmazandó norma alaptörvénykonform mivoltának az ellenőrzését kezdeményezni. Ez egy normakontroll eljárás. E körben a következő konklúziókat állapítottam meg a dolgozatban: ha kiterjesztően értelmezzük a bíróságok ezen feladatkörét, akkor talán kijelenthető lenne, hogy a rendes bíróságok kvázi alkotmánybíráskodnak, és ezzel közelítünk a decentralizált rendszer felé. De ez nem így van, hiszen a bíró nem foglal állást az alapjogsértés tekintetében úgy, mint az Alkotmánybíróság, hanem ha alapjogsértő jogalkalmazást észlel, akkor az esetlegesen hasonló tényállásban született alkotmánybírói határozatokat alapul véve hozza meg döntését. Azonban ha még nem született alkotmánybírói döntés az adott tényállásban, akkor az alkotmányértelemezéssel összefüggő „alapjogi” bíróságok gyakorlata kapcsán az is elmondható, hogy a helyes bírói indokolás kritériumait rendkívül szűken rögzítő törvényhelyek tág mozgásteret biztosítanak az ilyen fórumoknak a gyakorlat alapjogi számonkérésére.

Továbbra is fenntartom a korábbi kutatásaim során tett megállapításaimat. A jelenlegi tendencia az, hogy az Alkotmánybíróság erőteljesen befolyásolja a jogalkalmazást. Volt már rá precedens, hogy az egységes bírói joggyakorlatot pusztán egy határozattal megváltoztatta. Kvázi jogegységesítő funkciót lát el, hiszen például a rendes bíróságoknak a rendőri képmás kérdéskörében hozott határozatát figyelembe kellett venniük, mivel az AB határozat magasabb szintű norma, mint egy kúriai jogegységi határozat. Ha jogforrástani szempontból is elemezzük az Alkotmánybíróság határozatait, akkor kijelenthető, hogy *erga omnes* hatályukkal formálják a jogrendet. A hatalmi ágak vonatkozásában az Alkotmánybíróság különleges eljárásrendje is tanúsítja, hogy a jogalkotás és jogalkalmazás között helyezkedik el.

Amikor az Alkotmánybíróságról mint negatív bírói hatalomról beszélünk, ez a kategória párhuzamba állítható a negatív jogalkotásával is. A negatív jogalkotás tekintetében Kelsen alapművéhez, a *Tiszta jogtanhoz* kell visszanyúlnunk, ahol minden jogi normának visszavezethető az érvényessége egy végső alapnormára, vagyis az alkotmányra. Látható, hogy valóban széles spektrummal rendelkezik az Alkotmánybíróság, mivel egyaránt tekinthető negatív bírói hatalomnak és negatív törvényhozói hatalomnak. A negatív bírói hatalom kifejezés egy új kategóriának minősül az alkotmánybíráskodás történetében, mivel a valódi alkotmányjogi panasz intézménye hazánkban új keletű. Az Alkotmánybíróság létrejötté időpontjában ugyan óriási jogkört kapott a törvényhozás felülbírálatára, de a bírói jogalkalmazás felé nem terjeszkedett. Egyrészt erre az Alkotmány rendelkezései nem adtak

lehetőséget, másrészt, érezve a törvényhozással szembeni expanzív eljárásuk miatt a feszültséget, az alkotmánybírák maguk is úgy döntöttek 1991-ben, hogy a bírói jogértelmezésben nem kívánnak versengeni az (akkori) Legfelsőbb Bíróság egész bírói rendszerre kiterjedő jogértelmező tevékenységével.

4. A tudományos eredmények összefoglalása – a doktori értekezés hipotézisei

A doktori értekezés fókuszában az alkotmánybíráskodás kontrollfunkciója állt, más néven az alkotmányos felülvizsgálat. Az alkotmánybírók ezen szerepkörük révén biztosítják, hogy az állam működése összhangban legyen az alkotmányos elvekkel. Az alkotmánybíráskodás funkciója több szempontból is kiemelkedő jelentőségű a modern demokráciákban. Az alkotmánybírók feladata, hogy jogbiztonságot teremtsenek azáltal, hogy elősegítik a jogszabályok következetes és egységes alkalmazását, valamint biztosítják, hogy a jogalkotás és a jogalkalmazás során ne sérüljön az alkotmány.

A felvázolt fejezetek alapján is látható, hogy a dolgozat – egy, a hatalommegosztásról szóló, a dolgozat tematikai keretét is adó elméleti bevezetőt követően – elsősorban az alapjogi bíráskodással kapcsolatos elemzéseket tartalmazza. E vonatkozásban elemeztem a nemzetközi és összehasonlító jogi aspektusokat is, de legfőképpen a hazai alkotmánybíráskodási gyakorlatra és az az alapján felvetődő állam- és alkotmányelméleti dilemmákra fókuszáltam. A centralizált típusú alkotmánybíráskodás intézményét próbáltam elhelyezni a hatalmi ágak koordináta-rendszerében.

Mint ahogy látható, a dolgozatban különféle hipotéziseket állítottam fel, amelyek kapcsán elmondható, hogy voltak olyan hipotézisek, amelyeket a kutatásom során sikerült igazolnom, azonban voltak olyan hipotézisek is, amelyeket csupán részben tudtam igazolni. Arra, hogy az általam felállított hipotézisekre hogyan és milyen módon kaptam választ, érdemes magáról a kutatásom módszertanáról beszélni.

A kutatás során természetesen próbáltam a témával kapcsolatos összes releváns hazai szakirodalmat feldolgozni, de ahogy látható, a dolgozatban a nemzetközi szakirodalom feldolgozására is fókuszáltam tekintettel azon körülményre, hogy a dolgozatban az összehasonlító jogi aspektusok is megtalálhatók.

Ahogy azt a bevezető részben is említettem, a dolgozat egy alapos elméleti kutatást követően elsődlegesen az alapjogi bíráskodással kapcsolatos elemzéseket tartalmazta, így számos jogesetet vettem górcső alá főként a közigazgatási jog területén, mivel a gyakorlatban praktizáló ügyvédként a legtöbb esetben a közigazgatási joggal találkozom, így az elméleti

téziseket a közigazgatási hatósági eljárások vonatkozásában értékeltem. A kutatásomat segítette továbbá, hogy kétszer is elnyertem az Új Nemzeti Kiválósági Program Kutatói Ösztöndíját.

I. hipotézis: az a tételmondat, miszerint az Alkotmánybíróság egy „átmeneti” szerv a jogalkotás és a jogalkalmazás között; részint negatív (illetve az alkotmányos követelmények meghatározásának hatáskörével felruházva akár pozitív) jogalkotó, részint – a rendes bíróságok vonatkozásában – „negatív bírói hatalom”.

Igazolt

Jogi megítélésem szerint az Alkotmánybíróság azért negatív bírói hatalom, mert nem tekinthető hagyományosan a bírói hatalom részének. A jogalkalmazási folyamatokba kívülről kapcsolódik be. Kívülről korlátoz, pontosabban megfogalmazva kontrollál, főként a valódi alkotmányjogi panasz révén, amelynek jogorvoslati jellegét is vizsgáltam a dolgozatban.

II. hipotézis: miszerint a német jog jelentős hatást gyakorolt a magyar alapjogvédelem rendszerére.

Igazolt

A dolgozat összefoglalta a magyar és német alkotmányjogi panasz rendszerét, és azt nem csak önmagában, hanem rendszerbe helyezve próbált nemcsak az elmélet, hanem a gyakorlat számára is hasznos információt átadni. A történelem során a német jogi fejlődés hagyományosan példaként szolgált a magyar jog számára. A magyar kodifikátorok előszeretettel vették át a német jogtudósok által kidolgozott elméleti konstrukciókat. Lényegi megállapítás: Magyarországon is érvényesül a Németországban is alkalmazott elbotlási elv. Az elv azt biztosítja, hogy az AB szerepe ne forduljon át más irányba, nevezetesen az egyéni jogsérelem orvoslására. Célja továbbá, hogy az AB ne váljon működésképtelenné a rá zúduló ügyteher miatt. Tulajdonképpen e hipotézisben foglalt tételmondatok is igazolják az I. hipotézisben foglalt álláspontomat, miszerint az AB negatív bírói hatalom, mert a hagyományos jogsérelemek orvoslása a rendes bírászkodás feladata.

III. hipotézis: miszerint a valódi alkotmányjogi panasz hatékony jogorvoslat.

Részben igazolt

A joggyakorlat sokszor fogalmi zavarral operál. A köztudatban sokszor úgy jelenik meg az alkotmányjogi panasz, mint egyfajta jogsérelmet orvosló eszköz. Voltaképp jogalkalmazói tevékenységet végez a „taláros testület”, de álláspontom szerint nem a hagyományos értelemben vett jogalkalmazói tevékenységet végzi, így az alkotmányjogi panaszok kapcsán nem is beszélhetünk rendes jogorvoslatról. Dogmatikailag jogorvoslatról van szó, de mégsem sorolható be a rendes jogorvoslatok közé, vagyis nem perorvoslat.

- A hipotézis címe feltehetően önellentmondást tartalmaz a tekintetben, hogy ha nem tekinthető rendes jogorvoslatnak az alkotmányjogi panasz, akkor jogorvoslati hatékonysága hogyan és milyen módon mérhető.
- A dolgozatban két szempont szerint vizsgáltam az adott kérdéskört: egyrészt (1) a választóvonalak, tehát az évek értékelése szerint; (2) másrészt a dolgozat különböző jogeseteken keresztül szemléltette, hogy miképp változott az EJEB megítélése ennek kapcsán.
- 2018–2019 előtt: a valódi alkotmányjogi panasz nem minősült hatékony jogorvoslatnak (K.M.C.-ügy, Karácsony-ügy)
- 2018–2019: radikális változások: az EJEB következetes gyakorlata az lett, hogy az alkotmányjogi panasz hatékony (Szalontai vs. Hungary ügy)
- 2021: Varga Sándor és társai kontra Magyarország ügy: bizonyos ügycsoportok vonatkozásában nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak az alkotmányjogi panasz

IV. hipotézis: az Alkotmánybíróság kvázi jogegységesítési funkciót tölt be

Igazolt

- az Alkotmánybíróság erőteljesen befolyásolja a jogalkalmazást;
- kvázi jogegységesítő a rendőri képmás ügyében;
- az AB határozat magasabb szintű norma;
- *erga omnes* hatállyal formálja a jogrendet;

- konkrét ügyön átívelő jogrendformálás – alkotmányos követelmények meghatározása – objektív védelmi funkció.

V. *hipotézis*: az alapvető jogok védelme az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok közös feladata

Igazolt

- A kollektív alapjogvédelem az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok megfelelő együttműködése útján valósulhat meg.
- A bírói kezdeményezés alapvető funkciója abban áll, hogy a bírónak ne kelljen alaptörvény-ellenes jogszabályra alapítani a döntését.
- A bírónak a felelőssége az alkalmazandó jogszabályok alapos monitorozása alapjogi szempontból is.
- Az együttműködés során problémás pontok:
  - o a bírónak a jogalkalmazása során el kell döntenie, hogy az Alkotmánybíróság kompetenciájába tartozó alkotmányossági vizsgálatot igénylő kérdéskörrel vagy saját hatáskörbe tartozó „egyszerű” alkotmánynak megfelelő törvényi értelmezést igénylő kérdéssel van-e dolga;
- A munkamegosztás felépítése: az AB kizárólagosan jogosult az alkotmány autentikus értelmezésére, míg a rendes bíróságok az egyéb jogszabályok alkotmánnyal összhangban levő értelmezésére jogosultak és kötelesek.
- Gyakorlat: konkrét elhatárolási problémák.
- Felek megjelölik, hogy az adott hatósági eljárás, illetve döntés alaptörvény-ellenes -e.
- A bíró csak az adott jogszabály Alaptörvénnyel való összhangban levő értelmezésére jogosult.
- Konkrét kérdés a probléma kapcsán:
  - o *Mi a helyzet abban az esetben, ha a (jogszabály alaptörvény-ellenes értelmezése) tehát a hatósági jogalkalmazás sérti a tisztességes eljárást?*
- *Ezt a bíró észleli, de önmagában a konkrét alkalmazandó jogszabály nem alaptörvény-ellenes (csak a hatóság jogértelmezése). Ebben az esetben milyen eszköz van a bíró kezében?*

- A jogszabály egyértelmű: ha a bíró alaptörvény-ellenes jogszabályt észlel, az eljárást felfüggeszti, és az Alkotmánybírósághoz fordul;
- Alaptörvény-ellenes jogalkalmazás észlelése; ha az Alkotmánybíróság más hasonló tényállású ügyben már állást foglalt, a bírónak egyszerű dolga van; alkalmazza az Alkotmánybíróság állásfoglalását;
- Vannak olyan esetkörök azonban, amikor az Alkotmánybírósághoz az adott alapjogi vonatkozás nem jut el;
- A bírónak van-e joga alaptörvény-ellenes hatósági jogalkalmazásban állást foglalni?
- Alapjog-értelmezési hézagok vannak;
- Mennyire adott az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetősége? Mint egyfajta előzetes döntéshozatali eljárás: tényállás felvázolása, hogy az adott hatósági jogértelmezés megfelel-e tisztességes eljárásnak?
- Megítélésem szerint az Alkotmánybíróság ügyterhe nem lenne magasabb, mivel ezzel a kibővített értelmezésű hatáskörrel is csökkenni tudna a valódi alkotmányjogi panaszok száma, illetve már a rendes bíróságok keretein belül meg tudna oldódni egy esetleges alapjog-értelmezési probléma.

A szerző megjelent publikációi

OUK Varinic: Az Alkotmánybíróság dogmatikai elhelyezkedésének dilemmái a hatalmi ágak rendszerében. Negatív bírói hatalom az Alkotmánybíróság? In DOBROCSI Szilvia (szerk.): *Acta Iuvenum Carolensia*, IX. KRE ÁJK, Budapest, 2017. 105–128.

OUK Varinic: Az alkotmánybíráskodás viszonya a népszuverenitás eszméjéhez. In TÓTH J. Zoltán – OUK Varinic: *Alkotmánybíráskodás és népszuverenitás*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2018. 141–220.

OUK Varinic: A jogalkotás, jogalkalmazás és alkotmánybíráskodás kapcsolata. In FURKÓ Bálint Péter (szerk.): *Az önképtől és tudásreprezentációtól a hatalommegosztásig: tanulmányok a bölcsészettudomány, a hittudomány és a jogtudomány területeiről. Fiatal kutatóink. ÚNKP a Károlin*. KRE, Budapest, 2019.

OUK Varinic: Az alkotmányjogi panasz érvényesülése a német és hazai jogrendben. In MISKOLCZI BODNÁR Péter (szerk.): *Jog és Állam*. 24. szám, XIV. Jogász Doktoranduszok Országos Szakmai Találkozója. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2019. 303–313.

OUK Varinic: A jog és az igazság kapcsolata. In *Jog és Állam*. 29. szám, Budapest, Patrocinium Kiadó, 2020. 201–213.

OUK Varinic: Az alapjogvédelem eszköze. A magyar, német és a spanyol jogrend összehasonlító elemzése. *Jogelméleti Szemle*, (2020), 1. 59–78.

OUK Varinic: Az Alkotmánybíróság gyakorlatának elemzése különös tekintettel a közigazgatási bírói döntéseket érintő Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszokra. In *Jog és Állam*. 34. szám, Budapest, Patrocinium Kiadó, 2021. 177–189.

OUK Varinic: Az alapjogok szerepe a magánjogi jogviszonyokban. In *Jog és Állam*. 39. szám, Budapest, Patrocinium Kiadó, 2021. 45–59.

OUK Varinic: A „valódi” alkotmányjogi panasz jogorvoslati (perorvoslati) jellegének megítélése. XVIII. Jogász Doktoranduszok Szakmai Találkozója 2020. 181–192.

OUK Varinic: Az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok kapcsolata különös tekintettel a bírói kezdeményezésekre. *Jog és Állam*, 45. szám, Budapest, Patrocinium Kiadó, 2023a. 213–223.

OUK Varinic: Az alkotmányos büntetőjog és tisztességes büntetőeljárás értelmezési kerete. *Jog és Állam*, 46. szám, Budapest, Patrocinium Kiadó, 2023b. 285–301.

OUK Varinic: Előkérdés-e az alkotmányjogi panasz használatba vétele a Strasbourgi Bíróság előtti eljárások során? *De iurisprudentia et iure publico*, 14. (2023c), 1. 94–126.

OUK Varinic: A tisztességes eljárás szerepe és az eljárási alapjogok jelentősége a magyar jogban. *KRE-DIt*, 2023/2. Online: <https://www.kre-dit.hu/tanulmanyok/ouk-varinic-a-tisztessages-eljaras-szerepe-es-az-eljarasi-alapjogok-jelentosege-a-magyar-jogban/>

